

DE LA DEMOCRÀCIA A LA BIOCRÀCIA

MARGOT BREMER

Asunción, Paraguai

Avui tots ens veiem davant de fenòmens alarmants com ara l'esgotament de les reserves naturals, la contaminació ambiental de l'aire, l'aigua, la terra... per agrotòxics, deixalles patològiques, nuclears, etc., destrucció irreversible de la capa d'ozó, pèrdua de la biodiversitat, desertificació, etc.

La causa principal és el nostre ritme i la nostra manera de consumir, que amaga les conseqüències per al medi ambient. En aquests moments estem presenciant un ecocidi, que alhora és un biocidi, ja que amb la mort de la natura mor qualsevol mena de vida; la humana, també.

No podem viure sense la vida de la terra, però aquesta ja dona clares mostres que no aguanta més. Hem arribat a un punt d'insostenibilitat que ja no es pot arreglar. El sistema neoliberal, el principal culpable d'aquesta situació, ha transformat la nostra "casa comú", la Terra, en el seu mercat, sotmetent la natura als seus interessos capitalistes, sense misericòrdia, explotant-la fins a l'esgotament, sense pensar en les generacions futures. El seu projecte de "desenvolupament" s'ha mostrat insostenible, ha augmentat les desigualtats socials, ha depredat la natura, i ha consumit i n'està esgotant els recursos.

Si no considerem les nostres interrelacions i interaccions en la seva interdependència, no estarem al servei de la vida (*bios*), ens en continuarem servint com si fos la nostra propietat privada. Per arribar a viure en harmonia amb la natura cal que estenguem el sentit de la comunitat humana envers tots els éssers vius que la Terra produeix. El món serà un altre quan formem una sola comunitat còsmica que inclogui tota la diversitat de la vida. Optar per aquesta convivència implica optar per un estil de vida auster, donat que la vida (*bios*) no cerca pas el consum, el guany i el luxe; cerca comunió, mitjançant interrelacions solidàries; per això és totalment contrària a la lògica del sistema neoliberal, que fomenta l'individualisme i la competència.

La lògica privatitzadora arriba al seu cim més alt en la pretensió actual del capitalisme neoliberal de patentar llavors o coneixements ancestrals, desenvolupats per les cultures locals, que amb raó resisteixen avui dia al capitalisme.

A la recerca d'alternatives

L'urgent necessitat d'incloure tota la vida de la natura dins del nostre sentit de comunitat no es resol pas amb sentiments bonics, sinó que exigeix un canvi de visió i de relació amb la vida d'aquesta terra que ens sos-

té. Va dir un cacic xavante a la Cimera de la Terra de Rio de Janeiro, ECO'92: *...les multinacionals que han vingut aquí no tenen passió per la terra. No estimen les plantes ni els animals, estimen els diners. Per això tampoc tenen passió pel poble...* Sense passió pel poble no és possible viure veritablement la democràcia (*demos* = poble). Les sàvies paraules d'aquell indígena confirmen que l'ambició de guany individual i privada s'imposa per damunt dels interessos del poble i també sobre la sostenibilitat ambiental. La seva capacitat de relacionar-se es redueix als diners.

Aquesta situació actual exigeix un canvi en la visió i en la relació, una transició des de la democràcia envers la biocràcia, centrada en la vida, amb la seva immensa diversitat. Vanda Shiva, ecologista hindú, proposa una "democràcia ecològica" que inclogui tots els éssers vius, tant en la biodiversitat com en la diversitat cultural. S'anomenarà *comunitat de la terra*, amb una *economia de la terra*, basada en la diversitat, la sostenibilitat i pluralitat, com una *economia vivent*.

Aquesta nova economia s'ha de construir des de les necessitats locals. La futura biodemocràcia tindrà el seu fonament en la inclusió i en la diversitat, prendrà les seves decisions des d'allò local cap a allò global (ascendent), en un perfecte equilibri entre drets i responsabilitats. Respectant les cultures locals, serà possible globalitzar la pau, la cura i la compassió.

Dos exemples envers la Biodemocràcia

Part d'aquestes propostes ja les trobem aprovades en les recents Constitucions (2008) de dos països llatinoamericans: Equador i Bolívia. Sembla que davant del fracassat sistema neoliberal, aquests dos països, d'antiga població inca, volen oferir un altre model de convivència basat en savieses ancestrals.

Amb un vigor nou han fet emergir la seva antiga i sempre nova utopia del BON VIURE, o del VIURE BÉ, que els avantpassats, des de fa mil·lennis, varen experimentar com a sostenible als seus indrets respectius; han sabut dissenyar un nou futur damunt d'uns fonaments propis, que han rescatat del passat, sense haver de copiar ni deixar-se imposar models del Primer Món.

El fet que les dues noves Constitucions es recolzin en valors de les seves cultures "precoloniales" és signe que ja s'ha iniciat un procés de descolonització de diversos colonialismes de diferents èpoques, colonització que s'ha produït sobretot en el camp dels seus sabers.

Segons la Constitució equatoriana, el veritable desenvolupament només s'aconsegueix mitjançant la convivència humana en harmonia amb la natura, reconeixent i acceptant la íntima interdependència entre humans (*humus...*) i terra. Aquesta convivència és constitutiva per al BON VIURE.

La societat moderna no és capaç de respectar la vida de la natura, per culpa de la seva voracitat depredadora. Però sense respecte a la vida de la terra no és pas possible la vida humana. Per tant, un dels drets fonamentals dels ciutadans és viure en un ambient sa, i un dels drets fonamentals per a la natura és la seva preservació, conservació i recuperació: *ambient sa i ecològicament equilibrat, que garanteixi la sostenibilitat i el BON VIURE, "sumak kawsay". Es declara d'interès públic la preservació de l'ambient, la conservació dels ecosistemes, la biodiversitat i la integritat del patrimoni genètic del país, així com la prevenció del dany ambiental i la recuperació dels espais naturals degradats* (art 14 i 15).

La nova Constitució prohibeix l'ús de contaminants orgànics persistents altament tòxics, agroquímics internacionalment prohibits, tecnologies i agents biològics experimentals nocius i organismes genèticament modificats perjudicials per a la salut humana que atemptin contra la sobirania alimentària, així com el fet d'ingressar deixalles tòxiques al territori nacional (cf. art. 15).

Aquí es manifesta clarament que la convivència amb la natura es concep com a part integral de la constitució humana, allò que els pobles originaris sempre havien expressat amb la frase "la terra no ens pertany pas; ans al contrari, som nosaltres els que pertanyem a la Terra".

La nova Constitució boliviana també apunta al medi ambient com a patrimoni natural (art. 384) dels seus habitants. Defensa la natura com un bé comú vital, i en penalitza la seva depredació, perquè danya els habitants:

Els que realitzin activitats d'impacte sobre el medi ambient hauran, en totes les etapes de la producció, evitar, minimitzar, mitigar, remeiar, reparar i rescabalar els danys que es causin al medi ambient i a la salut de les persones, i establiran les mesures de seguretat necessàries per neutralitzar els possibles efectes dels passius ambientals (art. 347).

Ambdues Constitucions afirmen la necessitat d'una convivència entre persones i natura, donat que la natura

és la nostra casa comuna (eco-logia: *oikos* = casa).

Ambdues Constitucions consideren d'especial importància els recursos naturals que formen part del bé comú de tota la població. En la jerarquia dels drets del BON VIURE, la Constitució equatoriana menciona en primer lloc el dret a l'aigua. Per a la boliviana, l'aigua és patrimoni nacional, i constitueix un dret fonamental per a la vida, en el marc de la sobirania del poble. L'Estat promourà l'ús i accés a l'aigua sobre la base de principis de solidaritat, complementarietat, reciprocitat, equitat, diversitat i sostenibilitat (art. 373).

A la Constitució equatoriana l'aigua és el més essencial per a la vida i per tant és *inalienable, imprescindible, inembargable* (art. 12).

La tan necessària producció energètica també s'ha de canviar per no continuar danyant la vida de la natura: *L'Estat desenvoluparà... noves formes de producció d'energies alternatives, compatibles amb la conservació de l'ambient* (art. 379).

El BON VIURE dels ciutadans amb els altres éssers vius, el garanteix la Constitució equatoriana en concebre la natura com a un subjecte viu, amb drets constitucionals propis.

En la nostra recerca, doncs, d'alternatives, caminant envers una biodemocràcia, les dues constitucions ens aporten els següents principis fonamentals:

- convivre respectuosament amb la natura i relacionar-nos-hi com un ésser viu,

- cercar una convivència sostenible, amb relacions equilibrades entre els pobladors i la natura,

- respectar i protegir la terra, emprant racionalment els recursos naturals renovables, i, en ser limitats, cal rebutjar allò superflu i cercar l'essencial per a una vida digna per tothom,

- una visió integradora davant la complexitat i diversitat de la vida.

Aquí trobem principis que no estan pas lluny del principi del somni de la "democràcia ecològica" que defensa Vandana Shiva. Són principis fonamentals que representen una autèntica alternativa a l'actual sistema globalitzant, homogeni, acumulatiu i monopolitzant que pretén ser la única solució a la crisi que ell mateix va provocar.

Debateu / dialogueu / comenteu amb el vostre grup:

-Les nostres Constitucions polítiques són molt respectuoses amb els drets humans, però enemigues de la natura...

-La natura, la fauna, els boscos... no poden pas votar, però amb el meu vot jo puc representar els seus interessos...

-La forma política màxima ja no pot pas ser la "demo"-cràcia, sinó la biocràcia